

**ISPITNI
CENTAR
DRŽAVNO
TAKMIČENJE 2026.**

AUTOR/AUTORKA TESTA _____

RECENZENT/RECENZENTKINJA _____

PODGORICA, _____ **20** _____ **GODINE**

1. Na praznim linijama upiši nazive evropskih država u kojima se nalaze poznata arheološka nalazišta iz praistorije:

- a) Kromanjon: **Francuska**,
- b) Altamira: **Španija**,
- c) Hušnjakovo brdo: **Hrvatska**,
- d) Petnjik: **Crna Gora**,
- e) Hrustovača: **Bosna i Hercegovina**,
- f) Hisar: **Srbija**.

(6 bodova)

2. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Ujedinjenje Gornjeg i Donjeg Egipta izvršeno je oko 3100. g.p.n.e. Smatra se da je prvi faraon ujedinjenog Egipta (Staro carstvo) bio **Menes** (1). Prestonica ujedinjenog Egipta bila je u gradu **Memfisu** (2) nedaleko od Abidosa. Nakon Starog carstva uspostavlja se Srednje carstvo koje je srušio narod **Hiksa** (3) kada su osvojili Egipat oko 1680. g.p.n.e. Borbu za oslobođenje i uspostavljanje Novog carstva započeo je faraon **Ahmos I** (4) koji se smatra i osnivačem **18-e** (5) dinastije. Prestonica Novog carstva bila je u gradu **Tebi** (6).

(6 bodova)

3. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Smatra se da je narod **Dravida** (1) najstariji narod koji je naseljavao teritoriju današnje Indije i dijela Pakistana. Njihova poznata dva gradska naselja bila su Harapa i **Mohendžo-Daro** (2). Za proučavanje indijske države i društva u periodu od 1400. g.p.n.e. do 550. g.p.n.e. glavni istorijski izvor su **Vede** (3) svete knjige pisane na sanskritu, drevnom jeziku. U njima se nalazi i najstariji sačuvani indijski zakon poznat pod imenom **Manuov** (4) zakon. Sredinom II milenijuma p.n.e. prodrili su na teritoriju Indije i Pakistana sa sjeverozapada plemena **Arijevac** (5) koji su osnovali nekoliko manjih država. Na čelu tih država nalazili su se vladari sa titulom **radže** (6) a ukoliko su ti vladari uspjeli da nametnu vlast i susjednim državama uzimali bi titulu **maharadže** (7).

(7 bodova)

4. Na praznim linijama pored navedenih današnjih država i teritorija upiši imena naroda koji su naseljevali područje američkog kontinenta prije velikih geografskih otkrića.

- a) središnji dio Meksičkog zaliva (prva značajna civilizacija na američkom kontinentu) **Olmeći**,
- b) Gvatemala, dijelovi Salvadora i Hondurasa, poluostrvo Jukatan (oko 1000. g.p.n.e. do VII v.) **Maje**,
- c) Meksiko, poluostrvo Jukatan i Gvatemala (oko 1370. g.p.n.e. do 1519. g.) **Asteci**,
- d) Peru i dijelovi Ekvadora, Čilea, Bolivije i Argentine (XII-XVI v.) **Inke**.

(4 boda)

5. Na praznim linijama iza rednog broja upiši početno slovo ispred datog pojma da bi dobio tačno značenje pojmova iz antičke Grčke:

1) geront b ,	a) rob u Sparti
2) geruzija f ,	b) rodovski starješina
3) helot a ,	c) narodni sud u Atini
4) trijera e ,	d) javna svečanost u Atini
5) helileja c ,	e) ratni brod
6) ostrakizam g ,	f) vijeće staraca u Sparti
7) panateneja d .	g) mjera protjerivanja iz Atine

(6 bodova)

6. "Ne dirajte moje krugove!", navodno je uzviknuo ove riječi poznati starogrčki matematičar, astronom i fizičar, neposredno prije nego će stradati (oko 212. g.p.n.e.) od ruke rimskog vojnika na jednom mediteranskom ostrvu, gdje je radio i živio.

Na praznim linijama upiši tačne odgovore:

- a) kako se zvao starogrčki naučnik?
Arhimed,
- b) na kojem ostrvu je živio i radio do svoje smrti?
Sicilija,
- c) za vrijeme kojeg rata se desilo njegovo ubistvo?
Drugi punski rat.

(3 boda)

7. Iza rednih brojeva na praznim linijama lijeve kolone upiši početno slovo ispred događaja iz desne kolone da dobiješ pravilan hronološki niz događaja iz vremena Rimske države:

1) g ,	a) bitka kod Pidne,
2) b ,	b) Prvi punski rat,
3) a ,	c) donijet Milanski edikt,
4) d ,	d) bitka kod Akcijuma,
5) e ,	e) izgradnja Koloseuma,
6) c ,	f) bitka na Katalaunskim poljima,
7) h ,	g) donijet Zakonik 12 tablica,
8) f .	h) bitka kod Adrianopolja i pogibija cara Valensa.

(7 bodova)

8. Iza rednih brojeva naziva bogova starih Slovena na praznim linijama lijeve kolone upiši početno slovo ispred objašnjenja pojma iz desne kolone da dobiješ tačan odgovor:

1) Perun f ,	a) boginja proljeća,
2) Vesna a ,	b) bog pašnjaka, šuma i stada,
3) Volos/Veles b ,	c) bog Sunca i kiše,
4) Morana/Morena e ,	d) boginja ljeta, ljubavi i ljepote,
5) Lada d ,	e) boginja smrti i zime,
6) Dažbog/Dajbog c .	f) vrhovni bog i bog groma.

(5 bodova)

9. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Poslednji car iz Justinove dinastije (negdje nazivane i Justinijanova dinastija), nazvane po njenom rodonačelniku, bio je car **Mavrikije** (1). Za vrijeme vladavine poslednjeg cara ove dinastije nastalo je djelo **Strategikon** (2) vizantijski vojni priručnik. Nakon pobune u vojsci 602. godine, novi car postao je Foka koji je takođe ubijen u pobuni **610.** (3) godine. Nakon njega na vlast dolazi osnivač nove dinastije, car **Iraklije** (4). Za vrijeme vladavine ovog cara izvršena je nova vojno-administrativno teritorijalna podjela. Te nove administrativno-teritorijalne oblasti nazivane su **teme** (5). Tim teritorijama rukovodio je administrator sa titulom **stratega** (6) koji je imao vojnu a nekad i civilnu vlast.

(6 bodova)

10. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Nakon smrti Karla Velikog zloupotrebe franačkih feudalaca izazvale su 819. godine ustanak u Posavskoj Hrvatskoj koji je predvodio **Ljudevit Posavski** (1). Ustanaku su se pridružili i Karantanski Sloveni. Ustanak je ugušen **823.** (2) godine. Knez **Branimir** (3) je uspio osloboditi Hrvatsku od franačke vlasti 879. godine. Najveći uspon Hrvatska doživljava u X vijeku za vrijeme vladavine kneza **Tomislava** (4) koji je **925.** (5) godine dobio titulu kralja. Godine **1102.** (6) Hrvatska gubi svoju samostalnost kada je priznala vlast Ugarske.

(6 bodova)

11. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Nakon poraza Samuilove vojske u bici na Bjelasici **1014.** (1) godine u sukobu sa vizantijskom vojskom koju je predvodio car **Vasilije II** (2), knez Duklje Vladimir, pozvan je u grad **Prespu** (3) na pregovore sa Ivanom Vladislavom sinovcem Šamuilovim. Na pregovorima je knez Vladimir ubijen **1016.** (4) godine. Žena kneza Vladimira koja se zvala **Kosara/Teodora** (5) uspjela je njegovo tijelo prenijeti u manastir Sv. Marije (Prečiste) Krajinske gdje je i ona kasnije sahranjena. Godine 1215. njihovi ostaci su prenijeti u Albaniju kod grada **Elbasana** (6).

(6 bodova)

12. Dopuni tekst tačnim odgovorima:

Prvi knez ujedinjenih mađarskih plemena bio je knez **Arpad** (1) koji je vladao (oko 890-907) i po kome je nazvana prva mađarska dinastija. U X vijeku mađarska vojska upada u okolne zemlje pljačkajući ih u nezadrživom naletu. Između ostalih, posebno su bili česti pohodi u njemačke zemlje. Vremenom se u njemačkim zemljama organizuje odbrana i mađarska vojska počinje da trpi poraze i osjetnije gubitke. U bici kod **Merzeburga** (2) 933. godine pobijedio ih je njemački kralj **Henrih/Hajnrh Ptičar** (3) iz **Saksonske** (4) dinastije, a 955. godine u bici na rijecu Lehu kod Augsburga, još veću pobjedu odnosi njemački kralj **Oton I** (5) koji je **962.** (6) godine krunisan za cara. Nakon ovih poraza Mađari odustaju od daljih velikih upada i postepeno jačaju svoju državu u Panoniji.

(6 bodova)

13. Pročitaj tekst:

“Budući da je postojala realna mogućnost da njemački kralj u sukobu sa papom izgubi presto na zakazanom Saboru u Augsburgu, odlučeno je da kralj ode u zamak Kanosu u sjevernom dijelu toskanske regije i zatraži od pape oprostaj. Tri dana se kralj, u pokajničkoj odjeći, bez kraljevskih oznaka, pojavljivao pred ulazom zamka grofice Matilde u koji je došao papa. Pod nagovorom nekih papskih saradnika kralj je pušten u zamak gdje je zamolio papu za oprost koji je i dobio, nakon čega se vratio u Njemačku. Nečuveno poniženje koje je kralj doživio u Kanosi dalo je povod novim nemirima. Sukob kralja i pape se opet nastavio i nakon tri godine kralj sa vojskom kreće na Rim. Opsada nije uspjela ali će naredna opsada, dovesti do pada Rima a papa se uspeo skloniti u Anđeosku tvrđavu koju kraljeva vojska nije uspjela zauzeti. Ubrzo Normani vojno pomažu papi. Ipak, nakon pljačkanja Rima od strane Normana i papa je prinuđen da napusti Rim; prešao je u Salerno gdje je u izgnanstvu dočekao smrt...”

Napomena: u tekstu je dat prikaz sukoba njemačkog kralja i rimskog pape u XI vijeku u koji spada i kraljev pokajnički put u zamak Kanosu, događaj poznat kao “pokajanje u Kanosi.” Sukob je zakomplikovao i međunarodne odnose kao i unutrašnje prilike u Njemačkoj, zaoštrio borbu za papski presto, kao i borbu između svjetovne i duhovne vlasti.

Na praznim linijama upiši tačne odgovore:

- a) koje godine se dogodilo “pokajanje u Kanosi”?
1077. g.
- b) koji njemački vladar je išao u Kanosu?
Henrih IV/Hajnrh IV,
- c) kojoj dinastiji je pripadao njemački vladar?
Salijska/Frankonska,
- d) kako se zvao rimski papa koji je bio u sukobu sa njemačkim kraljem?
Grqur VII,
- e) kako se zvao vođa Normana koji je ratovao na strani pape?
Robert Gviskard.

(5 bodova)

14. Dopuni tekst tačnim odgovorima:

Stefan „Prvovjenčani” Nemanjić je uspio da sačuva državu od burnih događaja na Balkanu izazvanih IV krstaškim ratom. Najveće upjehe postigao je **1217.** (1) godine kada je dobio kraljevsku krunu od pape **Honorija III** (2) i **1219.** (3) godine kada je u gradu **Nikeji** (4) dobio autokefalnost srpske crkve. Stefana “Prvovjenčanog” Nemanjića naslijedio je njegov sin **Radoslav** (5) Nemanjić.

(5 boda)

15. Dopuni tekst tačnim odgovorima:

Nakon smrti cara Dušana Nemanjića **1355.** (1) godine centralna vlast države je slabila što je dalo vlasteli priliku da počnu sa procesom osamostaljivanja. Takvo stanje iskoristio je Balša I sa svoja tri sina: **Stratimir** (2), **Đurađ I** (3) i **Balša II** (4), da oko 1360. godine počne sa obnovom zetske države. Poslednji vladar ove dinastije bio je **Balša III** (5) koji je svoju vladavinu okončao **1421.** (6) godine.

(6 bodova)

16. Dopuni tekst tačnim odgovorima:

Težeci da uspostavi raniju Džingis-Kanovu imperiju, njegov navodni potomak **Timur/Tamerlan** (1) usmjerio je krajem XIV vijeka osvajačke pohode prema Zapadu ka Maloj Aziji. U isto vrijeme turski sultan **Bajazit I** (2) širio je svoju vlast u suprotnom pravcu, osvajajući redom kneževine Turaka Seldžuka koji su se sklanjali kod mongolskog vladara. Jula mjeseca **1402.** (3) godine dogodila se bitka kod Angore/Ankare. U bici je na strani Turaka učestvovao, sa oko 5.000 vojnika, kao vazal srpski knez **Stefan Lazarević** (4) koji će nakon bitke i turskog poraza dobiti titulu **despota** (5). Turski sultan je zarobljen u bici i ubrzo je ubijen. Naslijedio ga je, poslije više godina borbe za presto između njegovih sinova, sultan **Mehmed I** (6).

(6 bodova)

17. Dopuni tekst tačnim odgovorima:

Krajem **XIV** (1) vijeka formirana je Kalmarska unija, dobrovoljni savez tri sjevernoevropske kraljevine: **Norveške** (2), **Švedske** (3) i **Danske** (4).

(4 boda)

18. Dopuni rečenice tačnim odgovorima:

Bosanski kralj **Tvrtko I** (1) na ulazu u Boku Kotorsku osnovao je Herceg Novi, koji je u trenutku osnivanja **1382.** (2) godine nazvan imenom **Sveti Stefan** (3). Turci će grad osvojiti **1482.** (4) godine.

(4 boda)

19. Dopuni tekst tačnim odgovorima:

Đurađ II Straticimirović Balšić oženio se kćerkom kneza Lazara koja se zvala **Jelena** (1) a koja je naručila štampanje poznatog djela **Gorički** (2) zbornik.

(2 boda)

